

Albert Sánchez Piñol

Escriptor

A 'El monstre de Santa Helena' (La Campana), l'escriptor enfronta Napoleó, Chateaubriand i la marquesa de Custine amb un monstre voraç que surt del fons del mar

“Quan pot, el poder fa fora la cultura i viola la bellesa”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

No és la primera vegada que en una novel·la d'Albert Sánchez Piñol un monstre capgira la realitat. No és la primera vegada, tampoc, que l'escriptor escull personatges històrics reals com a protagonistes. Així i tot, la novel·la que presenta ara, *El monstre de Santa Helena* (La Campana), es llegeix amb la mateixa avidesa de qui avança per una història d'aventures clàssica, esquitxada de sorpreses i de girs narratius calculats amb precisió.

La novel·la arrenca quan Delphine Sabran, marquesa de Custine, proposa a l'escriptor François-René de Chateaubriand –el seu amant– d'anar fins a l'illa de Santa Helena, perduda enmig de l'oceà Atlàntic, per trobar-se amb el presoner il·lustre que hi viu, l'antic emperador Napoleó Bonaparte. Poc després d'arribar-hi hauran de plantar cara al monstre que, sortit del fons del mar, comença a devastar cases i a devorar persones. És el *bigcripi*.

Encara que a la novel·la Napoleó visqui confinat a l'illa de Santa Helena, continua comportant-se com si en qualsevol moment pogués recuperar el poder.

Sempre m'ha interessat la figura històrica de Napoleó, però aquí volia centrar-me en aquell arquetip segons el qual no era un home, sinó una força de la natura. Encara que el desterrassin a Santa Helena, va conservar l'aurèola del poder. Napoleó era un tipus que no tenia cap prestigi moral, sinó una grandesa enorme.

Els britànics van necessitar col·locar 3.000 soldats en una illa remota perquè el vigilessin.

Napoleó representa el poder. Delphine, l'amor. Chateaubriand, la cultura. Aquest és el triangle de forces de la novel·la.

Se'm va acudir que reuniria els tres personatges en una habitació a Santa Helena i els faria dialogar. Aquest va ser el punt de partida del llibre. Primer vaig pensar que seria un conte, però a mesura que el desenvolupava hi vaig veure una novel·la. La trobada entre Napoleó, Delphine i Chateaubriand hauria sigut possible, històricament, però el que jo faig és transformar l'escenari real en una altra cosa a través del gènere fantàstic.

Al principi sembla un drama d'època, però el monstre fa que la corda es tensi. Llavors es tracta d'una qüestió de supervivència.

El dilema inicial és triar entre el poder o la cultura. El *bigcripi* dona una altra dimensió al material. Té més “profunditat estratègica”, que diuen ara.

No queda clar si el monstre de la novel·la és Napoleó o el *bigcripi*. La relació entre un i altre és evident. Napoleó admira el monstre! I abans que aparegui ja hem pogut comprovar de què és capaç...

Durant gran part de la novel·la se l'identifica com el Violador.

Quan pot, el poder fa fora la cultura i viola la bellesa.

EL MONSTRE DE SANTA HELENA
ALBERT SÁNCHEZ PIÑOL
LA CAMPANA
302 PÀG. / 19,90 €

Al llibre tenim un emperador abjecte i un monstre que amenaça amb destruir-ho tot. Ara tenim personatges com Putin, que tornen a expandir les fronteres del seu país amb vocació imperial.

Segur que a partir de la novel·la podem fer metàfores del nostre temps. Putin podria ser una espècie de Napoleó i la guerra el *bigcripi* que ho sacseja tot. Aquest mateix Zelenski que segons alguns actua heroicament ha aprofitat el que està passant per prohibir onze partits polítics. A la novel·la, l'aparició del *bigcripi* provoca un dilema bestial: què fem, tornem a donar el poder al tirànic Napoleó perquè capitanegi el combat contra el monstre o deixem que ens esclafi?

És una novel·la que ens explica com, en una situació extrema, els fonaments d'una civilització s'esfondren de seguida.

Jo vinc de les esquerres i durant molt de temps he cregut en l'esperança de canviar una societat, però he acabat pensant que la societat ens acaba canviant a nosaltres.

“Per què va esdevenir-se, la Revolució? Per canviar el món? No. La Revolució va esdevenir-se perquè el món ja havia canviat”, escriu Delphine al dietari que llegim.

La Revolució Francesa es va donar en una societat que ja havia canviat. Ja tenia Rousseau i Voltaire. L'únic que quedava era fer caure l'aristocràcia. El moviment contrarevolucionari de la novel·la va per una altra banda. Què passa quan tens

a
llegim

46-47

- Entrevista a Mariana Enriquez
- Navona publica un clàssic ocult, 'La festa', de Margaret Kennedy

48-49

- Rosa Font Massot s'acomiada de la mare en un poemari
- Les millors pel·lícules sobre escriptors

CRISTINA CALDERER

UN AUTOR AL QUAL VISITEN ELS MONSTRES

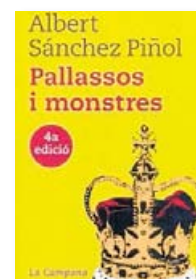
La pell freda
LA CAMPANA, 2002

La primera novel·la de l'autor transcorre en una illa perduda al mig de l'oceà Atlàntic. Un antic lluitador per la independència d'Irlanda s'hi instal·la i no triga a ser visitat de nit per uns éssers monstruosos, els granotots. A l'illa només hi viu un altre habitant, Batis Caffó, que en un primer moment es resisteix a ajudar el protagonista. No trigarà a descobrir que un dels monstres és l'amant de Caffó. El llibre s'ha traduït a 37 idiomes i se n'han venut més de 150.000 exemplars.

Pallassos i monstres
LA CAMPANA, 2000

Abans del gran èxit de *La pell freda*, l'escriptor va debutar amb un llibre de relats escrit a mitges –i en italià– amb Marcello Fois, *Compagnie difficili* (2000), i un assaig satíric, *Pallassos i monstres* (2000), que reconstruïa la vida tragicòmica de vuit dictadors africans. En l'obra de Sánchez Piñol, monstres com els granotots o el *bigcripi* presenten trets humans i, en canvi, dictadors com Bokassa, Mobutu, Haile Selassie i Teodoro Obiang Nguema són capaços de cometre actes deshumanitzats i, al capdavant, monstruosos.

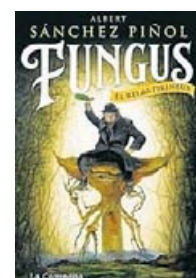
Pandora al Congo
LA CAMPANA, 2005

A *Pandora al Congo*, novel·la de ressons conradians, l'escriptor refonia tres de les seves obsessions: els monstres –que en aquest cas no eren aquàtics, sinó terrestres–, l'Àfrica i la història. El llibre està ambientat, en part, a les profunditats del Congo colonial, durant una sèrie d'expedicions a la recerca de cautxú, ivori i diamants que posen en evidència la misèria moral de la raça humana. És durant aquestes incursions que els personatges s'han d'enfrontar a uns enemics subterranis temibles.

Fungus
LA CAMPANA, 2018

L'àcrata Ric-Ric arriba al Pirineu fugint de la Barcelona de finals del segle XIX. Allà descobreix que els bolets gegants que creixen a prop de casa seva poden moure's, són poderosos i, sobretot, estan disposats a obeir-lo. A partir d'aquí el personatge començarà a planejar una revolució que capgiri l'*statu quo*. *Fungus* va arribar el 2018, després del díptic de novel·les històriques format per *Victus* (2012) i *Vae Victus* (2015), que estaven ambientades al segle XVIII i que Sánchez Piñol va escriure en castellà.

3.000 soldats que vigilen el mal –Napoleó– i que, després que aparegui el *bigcripi*, decideixen posar-se al costat de l'antic emperador?

És una situació que només pot acabar en una derrota: un monstre o l'altre acabaran amb tu. El dilema que planteja la novel·la és entre la vida o la llibertat.

No farem espòiler del llibre, però... quina és la teva visió? Entre la vida i la llibertat, molta gent escull la vida, encara que sigui perdent la llibertat.

A la novel·la surten malparats tant el poder com la cultura. Chateaubriand canvia de camisa sempre que calgui. Napoleó arriba a dir que els escriptors són "hipòcrites indomables". ¿Aquí parla l'emperador o Sánchez Piñol?

Quan vaig començar a escriure, la literatura era una porta que em conduïa a altres llocs. La literatura d'avui és plena de personatges que són l'*alter ego* de l'autor. No és el meu cas: intento esborrar el jo del relat, trobar epifanies en la narrativa mateixa. Vull que els personatges siguin independents de mi. Rimbaud deia: "Jo és un altre". Jo encara diria més: "Jo no soc ningú". Que parlin els personatges! Més que escriptor, em sento transcriptor del que pensen ells.

En comptes d'oposar-se a l'emperador, Chateaubriand l'adula. Pensem que la cultura s'oposaria a la tirania i ens equivoquem. Som

una societat que hem acabat sacralitzant la cultura. Ens hem carregat Déu i ara tenim una fe gairebé religiosa en la democràcia i la cultura. Encara hi ha gent que es pensa que la democràcia existeix en algun lloc... [riu] A l'època de Shakespeare s'escrivia per omplir teatres, ningú li preguntava quina havia de ser la política exterior de la reina. Ara no és així: tothom em demana què hem de fer, i jo no tinc respostes. Soc un narrador, que l'hi demanin a algú més intel·ligent! Tinc moltes preguntes: la meua resposta és sentir-me desorientat.

Els tres protagonistes han sigut o són escriptors: Chateaubriand ha passat a la història com un dels grans autors francesos del segle XIX, Napoleó va escriure novel·les durant la joventut i Delphine és l'autora del dietari que llegim.

Ben vist, sí. Chateaubriand era un personatge que de jove va tenir moltes aspiracions socials, però va acabar sent escriptor. A Napoleó li va passar al revés. Sentien una admiració mútua.

El monstre de Santa Helena arriba 20 anys després de *La pell freda*, novel·la que també estava plena de monstres.

"ESCRIURE NARRATIVA ÉS MOLT ABSORBENT I GENERA MALDECAPS I ANGOIXES"

Ha coincidit així. Els monstres tenen cares diferents, en cada novel·la. A *La pell freda*, el tema era l'alteritat. A *Fungus*, la revolució: com els de sota poden prendre el poder i guanyar. A *El monstre de santa Helena*, la contrarevolució.

La pell freda et va canviar la vida. Sí. Havia publicat tres llibres abans, però no havia pensat en dedicar-me a la narrativa. És molt absorbent i genera una gran quantitat de maldecaps i angoixes. Com que mai vaig tenir ambicions laborals de res, *La pell freda* va ser un gran canvi. Va ser el que em va permetre tenir un raconet i dedicar-me a escriure tot el dia.

Fa poc més d'un any presentaves l'assaig *Les estructures fonamentals de la narrativa*.

Però era un llibre que portava a dins des de feia 30 anys [riu]. Els temps d'escriptura i els de publicació sovint no tenen res a veure.

¿Hi has aplicat el mètode que explicaves a l'assaig?

L'estructura sempre ha sigut molt important, per a mi, i aquí hi ha tres actes molt clars. L'aparició del *bigcripi* actua clarament de *midpoint* i propulsa el relat cap a una altra banda. Encara que tinguis una bona estructura, no és una condició necessària i suficient perquè tot vagi bé: el relat pot ser dolent! Caldrà veure què en pensen els lectors, d'*El monstre de Santa Helena*. ❖